

12. Popular Uprising in the Middle East: The Implications for U.S. Policy. Hearings before the Committee on Foreign Relations United States Senate One Hundred Twelfth Congress 1st Session, March 17, 2011. – Washington: U.S. Government Printing Office, 2011. – 39 p.

13. Simon S., Stevenson J. The End of Pax Americana. Why Washington's Middle East Pullback Makes Sense / S. Simon, J. Stevenson // Foreign Affairs. – November/December 2015. – Vol. 94. – № 6. – P. 2-10.

Yuriy Skorokhod, Doctor of Political Science, Professor, Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

MIDDLE EAST FOREIGN POLICY OF THE BARACK OBAMA ADMINISTRATION

***Annotation.** The article deals with the US policy in the Middle East under President Obama and the factors that influenced Washington's Middle East policy in terms of the transformation of the regional environment. The main focus is on detection and investigation of features of Obama's administration Middle East policy. The factors that led to the transformation of US policy in the region, especially during the Obama administration and the consequences that will further weaken the US position in the Middle East are analyzed. The reweaving of American interests and strategic priorities of the United States in the Middle East in the new global and regional geo-strategic realities are described. The attention is focused on fact that the feature of Obama Middle East policy is that there appeared a significant gap between its rhetoric (declaration of political intent) and practical implementation of the ideas proclaimed. Internal factors affecting the determination of the Middle East policy Obama administration, including negative attitudes of Americans to further US military involvement in the conflict in the Middle East are characterized. The article determines that the Obama's administration Middle East policy can be characterized as mainly reactive pragmatic approach, which included situational responses to the challenges that faced the United States.*

Keywords: the USA, the Middle East, the B. Obama administration.

УДК 327.56(73)045

Наталія Слободян,
кандидат історичних наук,
Національний Центр Стратегічних Досліджень
(Варшава, Республіка Польща).

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ЧИННИК ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ

***Анотація.** Досліджено значення енергетичного фактору в системі забезпечення життєво важливих інтересів США. Визначено роль держав регіону Перської затоки в енергетичній політиці Сполучених Штатів та визначено особливе значення поствоєнного Іраку щодо забезпечення енергетичної безпеки Америки. Розглянуто зміст енергетичного чинника як інструменту зовнішньої політики, що належать до категорії «жорсткої сили». Вивчено інструменти політичної та економічної взаємодії США і країн Перської затоки. Детально аналізуються енергетичні стратегії Сполучених Штатів, в рамках яких комплексно вивчені механізми протидії енергетичній залежності, використання превентивних механізмів кризис – менеджменту в енергетичній політиці. Виокремлені політичні інструменти забезпечення безпеки поставок нафти державами-партнерами з Перської затоки. Розкрита роль закону США «Акт проти картелів, що виробляють та експортують нафту» як політичного інструменту у забезпеченні нафтової безпеки держави. Доведено, що в умовах високої залежності економічної системи США від вартості енергоносіїв на світовому ринку нафтовий чинник виступав домінуючим фактором антиіракської компанії 2003 р. Показано значення для внутрішньополітичної стабільності Іраку Законопроекту про нафту, який мав на меті максимально сприяти*

примиренню різноконфесійних релігійних громад країни (сунітів, шиїтів та курдів), через розподіл державних нафтоприбутків між ними.

Ключові слова: енергетичний чинник, інструменти зовнішньої політики, «жорстка сила», держави Перської затоки.

Кінець ХХ ст. характеризується певним зміщенням зовнішньополітичних пріоритетів США у загально планетарному масштабі та регіональному вимірі. Обумовленість подібних змін визначалась кардинальними трансформаціями в геополітичній розстановці сил на міжнародній арені. На той час в системі забезпечення національної безпеки США ракетно-ядерний фактор планомірно відійшов на другий план, поступаючись, натомість, на концептуальному рівні завданню забезпечення безперешкодного доступу Америки до світових ресурсів, що представляють стратегічно важливий інтерес з огляду гарантування безперервного й успішного функціонування американської національної економіки та забезпечення життєдіяльності потужної держави. Сьогодні надважливе стратегічне значення для збереження стабільності економічної системи США та реалізації політики американського гегемонізму в світі полягає у контролі за управлінням та видобутком світових енергоресурсів та їх основних невідтворюваних різновидів, – нафти і газу.

Дослідження енергетичної політики Сполучених Штатів у глобальному вимірі неодноразово ставало предметом дослідницького інтересу вчених. Втім, вивчення інструментів політичної та економічної взаємодії США і країн Перської затоки не стало предметом спеціального дослідження. У ході проведення дослідження використовувались урядові документи, аналітичні звіти, а також дослідницькі розвідки А. Шуміліна, Дж. Бейкера, А. Хамілтона та А. Коена.

Завдання статті полягає у тому щоб проаналізувати інструменти енергетичної політики США в зоні Перської затоки, окреслити основні напрямки взаємодії Вашингтона з державами регіону в енергетичному секторі.

В контексті гегемоністичних настроїв США як економічної, військової та політичної наддержави, надмірна залежність котрої від імпорту нафтопродуктів виправдано розглядається політичними експертами слабкою ланкою системи національної безпеки, зокрема серйозною загрозою енергетичній безпеці країни. Починаючи з адміністрації президента Р. Ніксона (енергетична криза 1973 року) всі послідовні уряди наступних американських президентів одностайно визнавали ключову життєву важливість енергетичного фактора для економічної системи Сполучених Штатів та політичного авторитету їх держави на міжнародній арені. Саме тому до розробки енергетичних стратегій США долучились провідні фахівці науково-експертної еліти, що дало змогу на підставі вивчення різних засобів та механізмів протидії енергетичній залежності, вибудовуючи чисельні концепції гарантування безпеки поставок нафти державами-партнерами з Перської затоки, у свій час модифікувати на практиці диверсифікацію каналів постачання нафти. Згодом американським урядом ініційовано низку законодавчих актів, спрямованих на підтримку розвитку в державі альтернативних джерел енергії та впровадження енергоощадних технологій. Проте, не дивлячись на економічну кризу 2008–2013 рр. та обумовлене нею значне зменшення обсягів споживання енергоресурсів, сьогодні суттєва залежність американської економіки від експортної політики держав Перської затоки залишається серйозною проблемою та постає одним із

ключових питань, нагальне вирішення котрого потребують інтереси національної безпеки США.

На нашу думку, попри об'єктивні економічні фактори, як-то попит та пропозиція, котрі зазвичай безпосередньо визначають структуру та обсяги світового ринку енергоносіїв, варто додати політичний чинник, а саме агресивну та незбалансовану політику США на початку ХХІ ст. в регіоні Перської затоки. Економічні санкції відносно Іраку та Ірану, – держав з величезними у світовому вимірі запасами нафти, масштабна військова та руйнівна для енергетичної інфраструктури антиіракська компанія, штучне регулювання обсягів видобутку та продажу в рамках гуманітарної програми іракської нафти у післявоєнний період, – ось далеко не повний перелік основних чинників, котрі нанесли непоправні збитки нафтовидобувній та переробній промисловості, а також транспортній інфраструктурі найпотужніших держав регіону, спровокувавши в кінцевому результаті стійку тенденцію скорочення пропозиції нафти на світовому ринку енергоносіїв.

Неконтрольоване зростання цін на ринку нафти, скорочення обсягів світового видобутку вуглеводнів та відмова держав ОПЕК від діалогу зі Сполученими Штатами щодо низки важливих політико-економічних питань стали приводом різкого невдоволення американського нафтового бізнесу та вагомою причиною відкритого занепокоєння політичного істеблішменту США. Так, на початку березня 2005 року до Сенату внесено законопроект, що дозволяв би переслідувати державичлени ОПЕК в американських судах, обвинувачуючи тих у порушенні антимонопольного законодавства та картельній змові. Вказаний документ отримав назву «Акт проти картелів, що виробляють та експортують нафту» («No Oil Production & Exporting Cartels Act» – далі NOPEC). Документ містив положення котрими Міністерству юстиції та Федеральній торговій комісії США надавалось право відкривати справи проти країн ОПЕК в американських судах. Текст законопроекту NOPEC нагадує сучасну модифікацію першого американського антимонопольного закону 1890 року сенатора Дж. Шермана, котрий визнавав нелегітимним будь-який зговір компаній, окремих штатів чи іноземних держав, реалізований з метою придушення свободи торгівлі та нав'язування монопольних цін. Безпосередньо в тексті закону NOPEC визнавались протизаконними дії будь-якої іноземної держави, яка вступила у зговір з іншими державами щодо:

- обмеження видобутку та розподілу нафти, природного газу чи якого-небудь іншого нафтопродукту;
- самовільне призначення або ж підтримання тривалий час завищених цін на нафтопродукти;
- використання будь-яких заходів з метою обмеження торгівлі нафтопродуктами [6].

Проект Закону задекларував право Сполучених Штатів не визнавати національної недоторканості таких держав та легітимізував дії Америки у разі загрози своїм енергетичним інтересам використовувати всі можливі заходи стабілізації ситуації від перемовин до збройного втручання у суверенітет держав-порушників. За ініціативи сенатора Г. Коля в 2007 році відбулись слухання закону NOPEC в Сенаті, де той показово отримав на момент голосування 345 голосів за необхідних 278. Проте законодавчу ініціативу Г. Коля не підтримав президент Дж. Буш-мол., відмовившись підписати зазначений вище документ.

Згодом, у тому ж році, Комітет з юридичних питань Сенату США вніс на розгляд законопроект, спрямований проти створення нафтових та газових картельних організацій на кшталт ОПЕК. Відповідно до змісту документа американський уряд, в особі генерального прокурора, отримував право в судовому порядку переслідувати уряди інших держав, які беруть участь у створенні подібних картельних організацій. Політичні експерти, коментуючи ініціативи американського Сенату, справедливо відзначають направленість вказаних новацій попри певні обмеження та прагнення контролю над діяльністю ОПЕК, на попередження та застереження для тих держав, котрі на початку 2007 року ініціювали міжнародну дискусію щодо створення «газового ОПЕК» (з подібною пропозицією за підтримки Венесуели, виступила Росія). Законопроект зафіксував положення, згідно яких будь-яка іноземна держава, що приймає участь в картельних або в інших спільних та колективних діях у сфері нафти і газу буде позбавлена можливості скористатись правом «суверенного імунітету»¹, а тому генеральний прокурор США, відповідно до американського антимонопольного законодавства, матиме можливість легально переслідувати такі держави у судовому порядку в будь-якому суді на території своєї держави [1].

В умовах високої залежності економічної системи США від вартості енергоносіїв на світовому ринку нафтовий чинник виступав домінуючим фактором антиіракської компанії 2003 р. Втім Вашингтон, маючи на меті встановлення контролю за видобутком нафти в Іраку та прагнучи отримати дієвий вплив на процеси ціноутворення на світовому енергетичному ринку, переслідував ще й гегемоністичні цілі, – отримавши дієві важелі управління світовим ринком нафти, опосередковано чинити вплив стосовно інших суб'єктів міжнародних відносин, зокрема Росії, бюджет якої традиційно має високу залежність від нафтоекспортних доходів. Заради об'єктивності варто наголосити, що налагодження експортних операцій з продажу нафти дозволило іракській державі стабілізувати національну економіку (експорт нафти забезпечував понад 90% надходжень до держбюджету Іраку) та частково подолати проблему безробіття в державі, запобігши, таким чином, розгортанню громадянської війни в країні. В результаті, Сполучені Штати, виступаючи під ореолом гаранта стабільності та безпеки регіону Перської затоки у післявоєнний період, формували свою зовнішньополітичну стратегію щодо регіональних держав, як об'єктів міжнародної взаємодії, позбавляючи останніх самостійності у прийнятті зовнішньополітичних рішень.

Вагомим аргументом на користь авторського висновку є обнародована наприкінці 2006 року доповідь незалежної комісії Бейкера – Гамільтона відносно ситуації в Іраку, котра містила 79 рекомендацій адміністрації Дж. Буша-мол. на предмет стабілізації внутрішньополітичного розвитку країни та виведення її із затьяжного поствоєнного стану, а також носила певний настановний характер щодо розвитку регіону Перської затоки в цілому. Доповідь розпочиналась словами «Ірак – це держава, яка займає друге місце у світі за обсягами розвіданих запасів нафти» [3], яскраво віддзеркалюючи мотивацію стратегічної важливості вказаної країни для американської національної економіки. Далі, виклавши низку аргументів на користь значимості іракської держави в системі міжнародних

¹ Суверенний імунітет – доктрина, згідно з якою суверенна держава не може бути переслідуваною у судовому порядку, а на її кошти не може бути накладений арешт.

пріоритетів США, автори пропонували комплексно вжити низку радикальних заходів з метою комерціалізації нафтової галузі Іраку та відкриття її для іноземних компаній. Так, рекомендація експертів № 63 закликала адміністрацію США допомогти лідерам сучасного Іраку реорганізувати нафтову промисловість, збудувати владну вертикаль та комерціалізувати нафтовий сектор, заохочуючи іноземні інвестиції, що отримують законодавче підтвердження гарантій безпеки іноземних капіталовкладень. У разі підтримки в найближчій перспективі вказаних рекомендацій на законодавчому рівні, Сполучені Штати, на думку фахівців, отримують реальну можливість укріпити власні бізнес інтереси в Іраку [3].

Подібні красномовні пропозиції висловлювались і раніше, зокрема у доповіді робочої групи Міністерства нафти та енергетики США напередодні вторгнення до Іраку (грудень 2002 року). Відповідно до рекомендацій, викладених у документі, після завершення бойових дій в іракській державі Сполучені Штати повинні були докласти максимум зусиль, аби в найкоротший термін відкрити доступ до нафтових родовищ міжнародним компаніям, використовуючи інструмент часткової приватизації енергетичної галузі через Угоду про розподілення продукції, де у собівартість бареля нафти обов'язково закладався б відсоток прибутку іноземної компанії. Аналогічні настанови урядові Дж. Буша-мол. були подані у березні 2003 р. американською експертною спільнотою під егідою фонду «Спадщина» (The Heritage Foundation), – одного з провідних «мозкових центрів» зовнішньої політики США. Автори доповіді Е. Месс та Дж. Карафано пропонували президенту одразу ж по закінченню військової операції в Іраку сформувати новий уряд та провести демократичні вибори, сприяти відновленню нафтової інфраструктури та національної економіки Іраку, ініціювати реформування нафтового комплексу держави в частині приватизації та залучення іноземного капіталу [5].

Зрозуміло, будь-які трансформації та реформи у нафтовій галузі вимагають внесення відповідних поправок до діючої конституції Іраку та прийняття низки нормативно-правових актів, що регулюватимуть діяльність нафтового комплексу держави з урахуванням реалій сучасної міжнародної ситуації. Важлива роль в цьому плані серед переліку інших законодавчих актів Іраку належить Закону про нафту. Сьогодні діюча іракська конституція не містить чітких положень щодо контролю над ще не до кінця розвіданими нафтовими родовищами, нерегульованим залишається й механізм розподілу прибутків у разі розробки та експлуатації нафтових свердловин. Нині на урядовому рівні дискутується два варіанти розподілу нафтоприбутків, хоча, зрозуміло, жоден із них допоки не має правового поля: безпосередній розподіл дивідендів у рівних долях поміж задіяними провінціями або ж отримання доходів від експорту нафти та їх подальший перерозподіл між провінціями за рішенням центральної влади.

Сьогодні в Іраку із 80 розвіданих резервуарів нафти повномасштабно використовуються лише 17, залишаючи питання експлуатації та подальшого розвитку нафтової галузі досить актуальним та викликаючи до нього живий інтерес західних енергетичних корпорацій. Розуміючи фінансові масштаби нафтових обладок та враховуючи залежність американської економіки від постачання енергопродуктів і ціноутворення на них, Дж. Бейкер та Л. Гамільтон у рекомендації №26 радять уряду своєї держави в терміновому порядку ініціювати перегляд іракської конституції, пропонуючи в рекомендації № 28 залишити всі нафтові доходи Іраку під контролем центрального уряду. Також у вказаній доповіді

експертна група рекомендувала адміністрації Дж. Буша-мол. продовжити перебування американського військового контингенту в Іраку на кілька років з метою гарантування безпечного функціонування нафтової інфраструктури цієї держави [3].

21 травня 2007 р. під час дебатів у Конгресі США з приводу загрозливого стану внутрішньої ситуації в Іраку та перспектив розвитку нафтопромислового комплексу цієї країни, президент Дж. Буш-мол., використавши форму прямої трансляції засідання Конгресу, зателефонував іракському прем'єр-міністру Нурі аль-Малікі та закликав посадовця прискорити голосування в парламенті щодо реформування законодавства у нафтовій сфері. Принагідно голова Білого дому зауважив, що лише за умови прийняття Закону про нафту, Ірак зможе надалі розраховувати на політико-економічну підтримку США. Американський президент, виклавши власне бачення ситуації, наголосив, що Закон про нафту повинен спиратись на принцип справедливого розподілу для всього населення держави доходів від продажу енергопродуктів. Зокрема суніти, на території заселення яких обмежені запаси нафти, повинні отримувати на розвиток своїх провінцій нафтодолари на рівні із шиїтами, де концентрація покладів ресурсу найбільша. На додачу, міністр у справах енергетики США С. Бодман, у зверненні до уряду аль-Малікі заявив, що американські нафтові корпорації не прийдуть до Іраку, коли не буде прийнятий Закон про нафту. Причому урядовець оцінив прийняття даного нормативно-правового акту, як більш вагомий фактор у процесі прийняття рішення, у порівнянні навіть із гарантією безпеки в регіоні [2].

Багато в чому завдячуючи масштабній «кампанії тиску» Білого дому в квітні 2007 р., парламент Іраку затвердив проект Закону про нафту, що миттєво отримало широкий міжнародний резонанс та спровокувало гарячу світову дискусію навколо тексту останнього. В загальних рисах зміст концепції реконструкції іракського нафтового комплексу виглядав наступним чином:

1. Не дивлячись на активне ведення нафторозвідки в основному на півночі (курдська зона) та півдні (шиїтська зона) країни, енергетичні ресурси держави потрібно вважати спільним надбанням всього іракського народу, включаючи населення центральних районів (сунітська зона). В проект Закону закладався принцип справедливого розподілу нафтодоходів: передбачалось розширення адміністративно-економічних прав нафтодобуваючих районів з метою забезпечення рентабельності та ефективності даного виробництва; в собівартість продажу бареля нафти пропонувалось закладати певний відсоток коштів на оновлення та модернізацію обладнання нафтового комплексу, а також компенсацію інших виробничих видатків; планувалось вносити у розрахунок собівартості нафти виплати на користь іноземних нафтових компаній на базі угоди про розподіл продукції; отриманий залишок від собівартості нафтопродуктів повинен надходити до федерального бюджету Іраку, із подальшим перерозподілом центральним урядом надходжень від нафти до бюджетів провінцій за принципом «одна людина = одна грошова одиниця». Тобто надходження до регіонів з державного бюджету за рахунок нафтових прибутків прямо корелюватиметься з чисельністю населення провінцій;

2. З метою реконструкції застарілого, зношеного чи зруйнованого рядом військових операцій нафтового комплексу та швидкого підвищення рівня нафтовидобутку законодавчо передбачалось заохочення потужних іноземних

нафтових корпорацій, оснащених сучасним технологічним обладнанням, котре використовують інноваційні методи видобутку нафти. На тлі відсутності гарантій безпеки в державі, пропонувалось створити для означених компаній, закріплені законодавчо привабливі фінансово-економічні умови, одна з яких, – перерахування зарубіжним компаніям 12,5% від суми надходжень з продажу нафти;

3. Планувалось терміново розпочати процес приватизації нафтового комплексу Іраку, націоналізованого бааситським урядом у 1972 році, адже в 1990-х роках, в умовах жорсткого режиму санкцій ООН, іракська нафтова промисловість працювала на умовах угоди про розподіл продукції лише з російськими та китайськими компаніями, котрі отримували відрахування від продажу нафти у межах 10% [2].

Законом про нафту передбачалось створення двох прозорих контрольованих урядом рахунків, на які повинні надходити фінанси від експортно-імпортних операцій паливно-енергетичного комплексу. В результаті, кінцеве завдання Закону полягало у наступному: централізація видобування вуглеводнів в рамках іракської національної нафтової компанії (далі – ІННК); надання дозволу місцевій владі безпосередньо укладати контракти з зарубіжними компаніями; формування законодавчого поля в рамках якого іноземні компанії отримають доступ до родовищ; визначення нових правил співробітництва іракського уряду з компаніями, котрі раніше працювали з режимом С. Хусейна.

Отже, де-факто Закон про нафту мав на меті максимально сприяти примиренню різноконфесійних релігійних громад країни (сунітів, шиїтів та курдів), через розподіл державних нафтоприбутків між ними за справедливим принципом. Втім де-юре залишав за іракським урядом право контролювати та регулювати діяльність зарубіжних нафтових корпорацій в країні, корегувати обсяги нафтовидобутку та законодавчо закріплював виключне право центрального уряду Іраку приймати рішення щодо розподілу нафтоприбутків між провінціями.

Відзначимо, станом на сьогоднішній день Закон про нафту досі не прийнятий іракським парламентом. Натомість нині тривають гострі дебати між регіональним урядом Курдистану та центральним керівництвом держави щодо квот на видобуток та умови транспортування нафти, справедливого розподілу прибутків від її продажу, залучення іноземних інвестицій у нафтовий сектор, а також визначення пріоритетів внутрішнього розвитку держави, що потребують невідкладного фінансування тощо.

Висновки. На сучасному етапі в міжнародну політологію широко входить поняття «ультраконсерватизм XXI століття», за змістовним наповненням котрого метою політики економічно розвинених держав є встановлення тотального контролю над невідновлюваними природними ресурсами, – передусім енергоносіями та промисловою сировиною, а також розширення просторової бази неокolonіалізму за рахунок країн із неринковою економікою, але багатих стратегічно важливими ресурсами [7]. Отже, військовий контроль над Іраком став вагомим чинником впливу на внутрішню та зовнішню політику сусідніх із ним держав регіону. На користь такого висновку свідчить заява президента Б. Обама, котра пролунала у 2011 році після низки змін політичних режимів в Тунісі, Єгипті та Лівії: «... це наш шанс («арабська весна» – авт.) зробити світ таким, яким він повинен бути».

Література

1. В ноябре рост импорта нефти в США составил 1,5% // Финмаркет. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.finmarket.ru/z/nws/news.asp?id=2713959>.
2. Комитет сената США одобрил законопроект против новых ОПЕК // Грани.Ру. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rb.ru/news/economics/2007/04/26/092053.html>.
3. Шумилин А. Перспективы и последствия принятия Закона о нефти в Ираке // Институт США и Канады. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=63>.
4. Baker J., Hamilton L. The Iraq Study Group Report // United States Institute of Peace. [Electronic resource]. – URL: http://www.usip.org/isg/iraq_study_group_report/reporiyi206/index.html.
5. Cohen A. The Road to Economic Prosperity for a Post-Saddam Iraq // «The Heritage Foundation». – Background, 5.03.2003. – No. 1633.
6. H.R.2264: No Oil Producing and Exporting Cartels Act of 2007 // HO¹ Congress 2007-2008. GovTrack. [Electronic resource]. – URL: <http://www.govtrack.us/congress/billtext.xpd?bill=hl 10-2264>.
7. On the Road to Energy Security Implementing a Comprehensive Energy Strategy: A Status Report. // U.S. Department of Energy, 2006. [Electronic resource]. – URL: <http://www.energy.gov/about/EPAAct.htm>; Official Energy Statistics from the U.S. Government // EIA. [Electronic resource]. – URL: <http://www.eia.doe.gov>.

Nataliia Slobodian, Ph.D. in History, main analyst, National Centre for Strategic Studies (Warsaw, Poland).

THE ENERGY FACTOR AS AN ELEMENT OF U.S. FOREIGN POLICY IN THE PERSIAN GULF

***Abstract.** The meaning of the energy factor in the system of security US vital interests was investigated. The role of the region's Gulf states in the energy policy of the United States was defined and the special importance of post-war Iraq in order U.S. energy security was studied. The sense of the energy factor was considered as a foreign policy tool that belong to the elements of «hard power». It was studied the instruments of political and economic cooperation between the USA and Persian Gulf countries. The energy strategy of the United States was detailed analyses, in the framework of which it was comprehensively studied the mechanisms for combating the energy dependence as well as the use of preventive mechanisms of the crisis management in the energy policy. It was defined the policy tools of oil security supply by the states of the Persian Gulf. The role of the US law «No Oil Producing and Exporting Cartels Act of 2007/ HO Congress 2007-2008» as a political tool to ensure oil security of the U.S. was established. It is proved that in conditions of high dependence of the economic system from energy prices in the world market, the oil factor played the dominant factor in the anti-Iraqi company in 2003. It was noted the importance meaning for political stability of Iraq the Bill of Oil, which aimed to facilitate reconciling different religious communities in the country (Sunnis, Shiites and Kurds), through the distribution of state oil income among them.*

***Keywords:** energy factor, «hard power», States of the Persian Gulf.*

УДК 327(73+549.1):327(581)

Ірина Тихоненко,

аспірант,

Чорноморський державний університет

імені Петра Могили

АФГАНСЬКИЙ ФАКТОР У ВІДНОСИНАХ ПАКИСТАН-США

***Анотація.** В статті розглядаються відносини між Пакистаном та США у контексті афганської проблеми. Існування територіальних проблем та спільна загроза тероризму у пакистансько-афганських відносинах стали передумовою формування у Вашингтоні єдиної політичної лінії до обох регіональних держав. Застосування терміну «АфПак» у американському політичному істеблішменті було негативно*